

De
Hollandsche
Molen

Molens en de omgevingswet

Publicatiedatum
Juli 2022

Dossier
Biotoop

Binnenkort zorgt de Omgevingswet samen met de Erfgoedwet voor een integrale bescherming van het Nederlands cultureel erfgoed. Sinds 2016 is er de Erfgoedwet: één integrale wet voor museale objecten, musea, monumenten, zoals molens, en archeologie op het land, ondergronds en onder water. Het deel dat betrekking heeft op de fysieke leefomgeving gaat over naar de Omgevingswet. Wat betekent de Omgevingswet voor de molens? Welke kansen biedt de wet? En hoe kunnen eigenaren en molenaars daarop inspelen?

Doel van de Omgevingswet

Nieuwbouwplannen bedreigen De Held Jozua in Zaanstad (Beeld door Stebru)

Foto voorzijde: Flats belemmeren de windvang van de Mallemlen in Gouda. (Foto door Bart van Maaren)

Naar verwachting treedt per 1 januari 2023 de Omgevingswet in werking. Deze wet vervangt de meeste bestaande wetten en verordeningen die gaan over de fysieke leefomgeving. Het doel van de Omgevingswet is te zorgen voor een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit. Omgevingskwaliteit is een breed begrip. Wat de wet in ieder geval benoemt als onderdeel van omgevingskwaliteit: cultureel erfgoed, architectuur, stedenbouw, landschap en natuur. Het gaat om beschermen, bewaken, benutten en verder ontwikkelen van de leefomgeving.

Verbeterdoelen van de Omgevingswet zijn: eenvoudiger regels en meer ruimte voor initiatieven van burgers, ondernemers en van de overheid zelf. En ook om voor een aantal milieu-

thema's (met name geluid, bodem, geur, trillingen, energiezuinigheid) meer afwegingsruimte aan de gemeente te geven. Bij het opzetten van een plan of project moet de initiatiefnemer daar wel op een goede manier mee omgaan, overleggen met betrokkenen en alle belangen meenemen.

De Omgevingswet bestaat uit verschillende gereedschappen: de kerninstrumenten. Voor bescherming van cultureel erfgoed zijn vooral van belang: de gemeentelijke omgevingsvisie, het omgevingsplan en de omgevingsvergunning. Bij deze instrumenten heb je als eigenaar, molenaar of molenorganisatie de mogelijkheid om invloed uit te oefenen en het molenbelang onder de aandacht te brengen. Dat kan in aanloop naar de Omgevingswet, maar ook als de wet eenmaal in werking is.

Wat is van belang voor de molen?

Omgevingsvisie

Deze beschrijft het toekomstbeeld voor de gemeente of de provincie voor de lange termijn, zo'n 20-30 jaar. Het is een strategisch plan van beleidskeuzes, gericht op de hele fysieke leefomgeving en geeft aan welke waarden van de omgeving de gemeente of provincie wil koesteren en behouden. Nadat de visie is vastgesteld moet er een monitoring programma gaan lopen. Als de monitoring laat zien dat het niet goed gaat met de omgevingswaarden, dan is er de verplichting om daar een programma voor te maken of om de omgevingsvisie te herzien. De vraag wat er aan erfgoed gemonitord wordt, is van cruciaal belang en daar moet invloed op worden uitgeoefend.

Een omgevingsvisie is pas goed als de huidige traditie van 'alles kan overal mits goed ingepast' verandert naar 'niet alles kan overal omdat de omgevingswaarden dat niet toestaan'. Dat vereist bestuurlijke moed en een boel lobbywerk om daar te komen.

Omgevingsplan

Gemeenten, provincies en waterschappen moeten een regeling maken voor hun hele grondgebied. Bij de provincie is dat de omgevingsverordening, bij het waterschap de waterschapsverordening en voor de gemeente heet dat het gemeentelijk omgevingsplan. Het omgevingsplan bevat regels over activiteiten die gevolgen hebben of kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving. Ook moet de gemeente voor het hele grondgebied functies aan locaties toekennen. Bijvoorbeeld wat er op een locatie mogelijk is aan gebruik, waarvoor een bepaalde locatie is bedoeld of wát een locatie is (zoals een monument of waterkering).

Het omgevingsplan vervangt de huidige bestemmingsplannen en de gemeentelijke verordeningen die over de fysieke leefomgeving gaan. Bestaande bestemmingsplannen blijven gelden totdat ze zijn aangepast. Er is een overgangstermijn om alle bestemmingsplannen en gemeentelijke verordeningen in een omgevingsplan te integreren tot 1 januari 2029.

Fysieke leefomgeving

Het omgevingsplan gaat over alle aspecten van de fysieke leefomgeving, zoals de bescherming van monumenten, waaronder de molens, het archeologiebeleid en de omgeving van de monumenten zoals de molenbiotoop.

Winschoten, Molen Edens, de stelling is twee keer verhoogd (in 1870 en in 2006/2007) vanwege ontwikkelingen in de omgeving (foto Michel Dellebeke)

Omgeving monument

De omgeving van een beschermd monument is een aandachtspunt in het omgevingsplan. Daarin moet worden opgenomen dat in de omgeving van monumenten geen aantastingen mogen plaatsvinden die het monument ontsieren of beschadigen. Een voorbeeld is het de omgeving van een molen: daar moet voldoende windvang gegarandeerd zijn.

Omgevingsvergunning

Voor veel activiteiten in de openbare ruimte gelden algemene rijksregels. Als die niet van toepassing zijn, is een vergunning nodig. Bijvoorbeeld voor het verbouwen van een rijksmonument. De overheid toetst vooraf of dat mag. Initiatiefnemers kunnen voortaan via één aanvraag bij één loket (het digitaal Omgevingsloket) duidelijkheid krijgen of een vergunning nodig is. Gemeenteraden bepalen zelf in het Omgevingsplan voor welke activiteiten wel of geen Omgevingsvergunning verplicht is.

Participatie

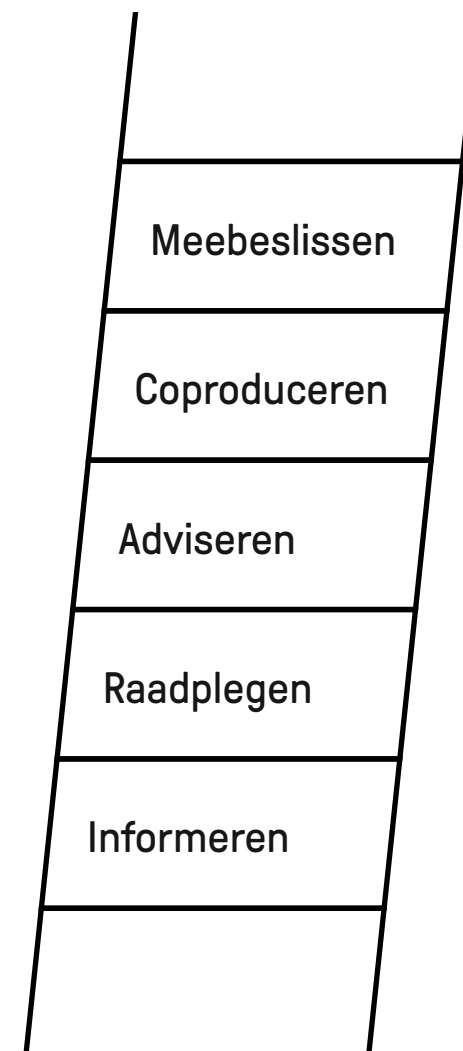
Burgerparticipatie is verankerd in de Omgevingswet wordt burgerparticipatie. Het gaat erom dat participatie leidt tot betere plannen en meer draagvlak. De gemeente is verplicht om participatie te organiseren bij het opstellen van de omgevingsvisie, het omgevingsplan, een omgevingsprogramma voor een gebied of onderwerp en een projectbesluit.

Andere initiatiefnemers, zoals een projectontwikkelaar of een ondernemer, zijn verplicht om gegevens over participatie te vermelden in hun aanvraag voor een omgevingsvergunning. In bepaalde gevallen, met name als de gemeenteraad die heeft aangewezen, kan participatie verplicht zijn.

Participatie kan op verschillende manieren plaatsvinden. Betrokkenen of belanghebbenden:

- worden alleen geïnformeerd;
- geven hun mening op het plan;
- kunnen adviseren;
- werken mee aan het plan;
- beslissen (mee) over het plan.

Deze niveaus worden ook wel de participatieladder genoemd: hoe hoger op de ladder, hoe meer betrokkenheid of invloed. De wet schrijft alleen voor dat moet worden aangegeven of er is geparticipeerd, hoe en wat er met de resultaten is gebeurd. De manier waarop en met wie mag zelf worden bepaald, passend bij de situatie.

Wat kun je (zelf) doen

- Participatie en ‘vooraan in het traject’ zijn belangrijke begrippen onder de nieuwe wet. Aan de ene kant zijn overheden en initiatiefnemers verplicht aan participatie te doen of in ieder geval aan te geven wat ze hebben gedaan. Aan de andere kant is het voor de moleneigenaar of molenaar ook van belang om vroegtijdig bij een nieuw plan of ontwikkeling betrokken te zijn. Immers aan de voorkant is er nog het meest mogelijk en kunnen de belangen van de molen en de molenbiotoop het beste worden verankerd.
- Gemeenten zijn of gaan binnenkort bezig met hun Omgevingsvisie. Daarin geven zij aan welke waarden zij voor de toekomst belangrijk vinden. Heeft jouw gemeente al een visie of gaat ze ermee aan de slag? Zorg ervoor dat je erbij betrokken raakt.
- Het gemeentelijke Omgevingsplan lijkt nog iets verder weg. Dat geeft echter wel de mogelijkheid om er invloed op uit te oefenen. De specifieke bepaling voor het beschermen van de molenbiotoop kan worden opgenomen in de regels van het Omgevingsplan. Staat de molenbiotoop nu al in het bestemmingsplan, zorg er dan voor dat deze wordt meegenomen in het Omgevingsplan. Staat hij nog niet in het bestemmingsplan, dan is er zeker werk aan de

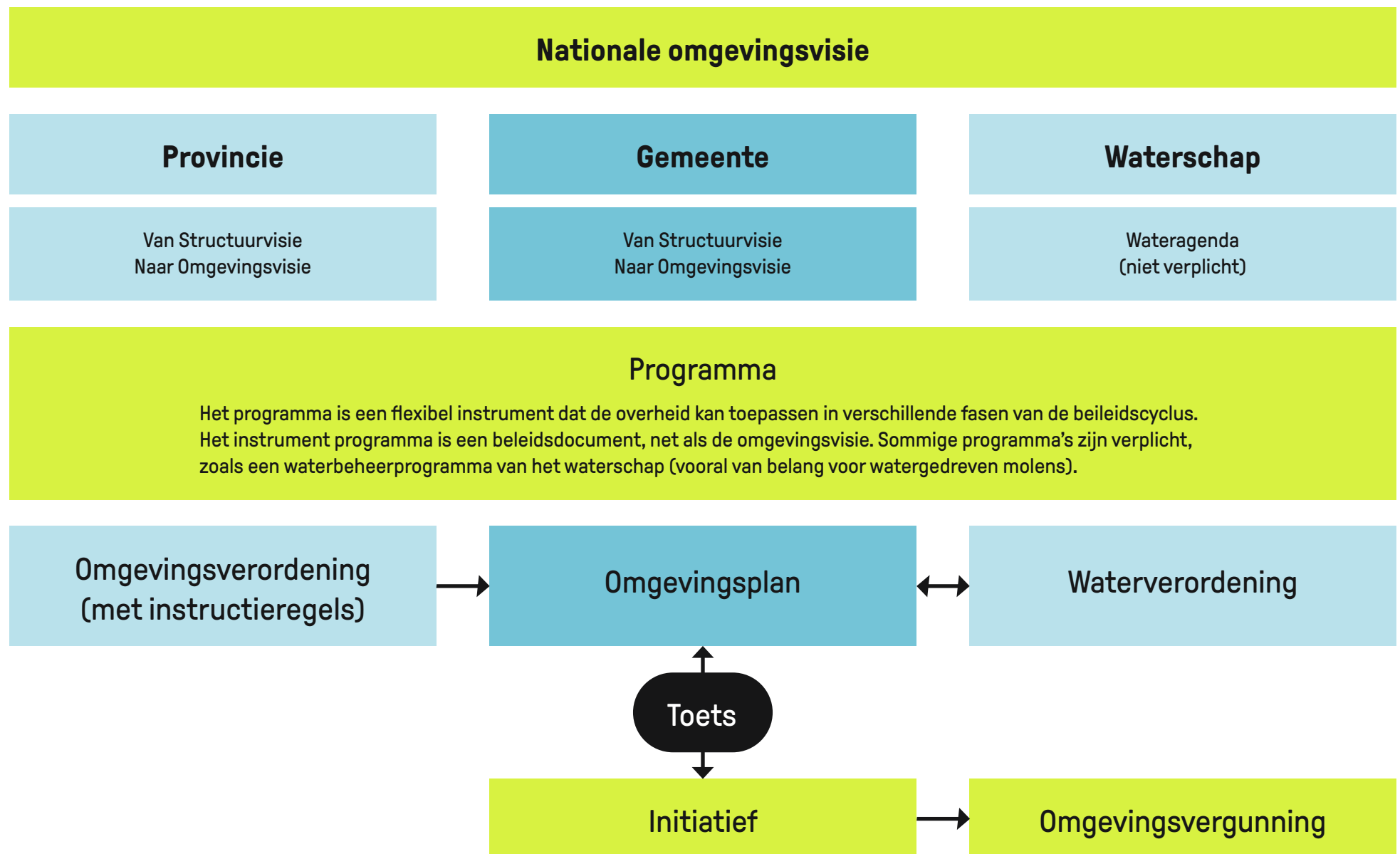
winkel voor het Omgevingsplan. Let op: een molenbiotoop moet altijd met een cirkel op de plankaart of verbeelding worden aangegeven. Alleen een toelichting is niet voldoende.

- Let goed op publicaties over plannen in de buurt van jouw molen. Via de app Omgevings-alert, www.officielebekendmakingen.nl of [Berichten over uw buurt - Zoeken | Overheid.nl](#) blijf je op de hoogte van plannen in de buurt.
- Ga je aan de slag met je eigen molen? Bij een activiteit waarvoor een vergunning nodig is moet je zelf ook aan participatie doen. Denk er gewoon altijd aan dat je de omgeving informeert over en liefst ook betreft bij je plannen.
- In maart 2022 zijn er gemeenteraadsverkiezingen geweest. Dit betekent dat er nieuwe raadsleden zijn aangetreden en dat nieuw colleges zijn gevormd. Nodig de wethouder met erfgoed in zijn/haar portefeuille eens uit op de molen; leg raadsleden uit wat het belang is van een goede windvang of watertoevoer voor de werking en het behoud van de molen; zoek contact met de ambtenaren die over erfgoed gaan of juist over vergunningen. Misschien kun je afspraken maken over betrokkenheid bij plannen en ontwikkelingen.
- De meeste provincies hebben hun nieuwe Omgevingsvisie al vastgesteld. Zoek uit wat er in de Omgevingsvisie van jouw provincie staat over het belang van erfgoed en de plaats van de molen daarbinnen. Hieruit kun je afleiden of de provincie erfgoed en molens hoog in

het vaandel heeft staan en of je er bij plannen in de omgeving van de molen op terug kunt vallen.

- Ook voor de Omgevingsverordening geldt dat de meeste provincie die vooruitlopend op de inwerkingtreding van de wet al hebben vastgesteld. Sommige provincies hebben de molenbiotoop als instructieregel opgenomen, wat wil zeggen dat alle gemeenten in die provincie dat zo moeten regelen in hun Omgevingsplan. Wat heeft jouw provincie geregeld? Let op: de provinciale verordening kan jaarlijks worden geactualiseerd.
- Kom je er zelf niet uit of heb je hulp nodig: vraag dan advies van je provinciale molenorganisaties, de molenconsulent of De Hollandsche Molen.

Schema kerninstrumenten Omgevingswet

Links voor nadere informatie

[Omgevingswet en cultureel erfgoed: een eerste kennismaking - Lesmateriaal - Wikiwijs](#)

[Omgevingswet - LSA \(Isabewoners.nl\)](#)

[Home - Aan de slag met de Omgevingswet](#)

[Omgevingswet - De Hollandsche Molen \(molens.nl\)](#)

Molens.

Ze winnen land, malen koren

En vangen wind.

Molens zetten altijd wat in gang.

Vereniging De Hollandsche Molen
Zeeburgerdijk 139
1095 AA Amsterdam

(020) 623 87 03
dhm@molens.nl
www.molens.nl